

mee en hoort tegelijkertijd een stem het lastige verklanken uitvoeren) is ook een uitkomst als een docent niet al te veel tijd heeft. Voor beginnende lezers in het Nederlands als tweede taal is teksten op band toch al om meerdere redenen een ideale werkvorm: er kan gedifferentieerd worden, iedereen is actief, de leerlingen horen hoe de woorden gelezen moeten worden en leren tegelijkertijd veel over de uitspraak van het Nederlands en typisch Nederlandse intonatiepatronen. Daarnaast kan de docent de leerling leren zo goed mogelijk gebruik te maken van zijn sterke kanten: het gebruiken van voorkennis, het benutten van informatie uit de context, van de wijze waarop een verhaal is opgebouwd etc. Relevant is ook een goeie selectie van leesmateriaal: inhoudelijk boeiend en passend bij de leeftijdsgroep, technisch niet te moeilijk.

Literatuur:

- J. Dumont (1985). *Leerstoornissen II: Diagnose en behandeling*. Rotterdam, Lemniscaat.
- J. Dumont (1990). *Dyslexie. Theorie, diagnostiek, behandeling*. Rotterdam, Lemniscaat.
- J. Kurvers & P. Mooren (1990). *De smalle marges van geletterdheid. Inleiding bij het symposium Makkelijk Lezen*. In: P. Mooren en C. van Rees (red.). *Makkelijk lezen*. Tilburg, Zwijssen.
- A. van der Leij (1982). *De kijk- en luistermethode*. Gorkum, De Ruiter.
- A. van der Leij (1998). *Leesproblemen. Beschrijving, verklaring en aanpak*. Rotterdam, Lemniscaat.
- H. Peeters (1992). *Boekenlijst voor moeilijk lezenden*. Den Bosch, KPC.

Werk in uitvoering

‘Werken in alfabetiseringsklassen’, een opstap naar de praktijk.

Een nascholingscursus in Rotterdam

Sylvia Stevens

docente Nederlands op VMBO Nieuw Rotterdam

Ik was nog maar kort bezig in het ISK-onderwijs toen mij werd gevraagd of ik een nascholing wilde volgen om in het nieuwe schooljaar in de alfabetiseringsklas les te geven. De opzet van die nascholingscursus was ideaal voor mij: een op maat gesneden nascholing om te gaan werken met nieuw materiaal in een voor mij nieuwe doelgroep. De nascholingsgroep bestond uit enkele docenten voor wie net als voor mij dit onderwijsgebied nieuw is en een paar docenten die al ervaring hebben.

De cursus werd gedeeltelijk gegeven aan de hogeschool Rotterdam door docente Els Broekhuijsen. Belangrijk vond ik ook dat de eerste bijeenkomst bestemd was voor alle docenten die les geven aan de alfabetiseringsklas, niet alleen de alfabetiseringsdocenten. Per slot van rekening krijgen ook de andere docenten bij hun lesgeven te maken met analfabeten. De overige bijeenkomsten waren alleen voor docenten Nederlands die het alfabetiseringsonderwijs geven. Inmiddels hebben we vier bijeenkomsten achter de rug. In het nieuwe schooljaar volgen nog vier bijeenkomsten. Ook die indeling vond ik mooi op de praktijk afgestemd: in het eerste deel hebben we inzicht gekregen in het materiaal

waarmee gewerkt wordt en de achtergronden daarbij, als we na de vakantie met het materiaal aan het werk zijn, wordt de cursus vervolgd.

De basis

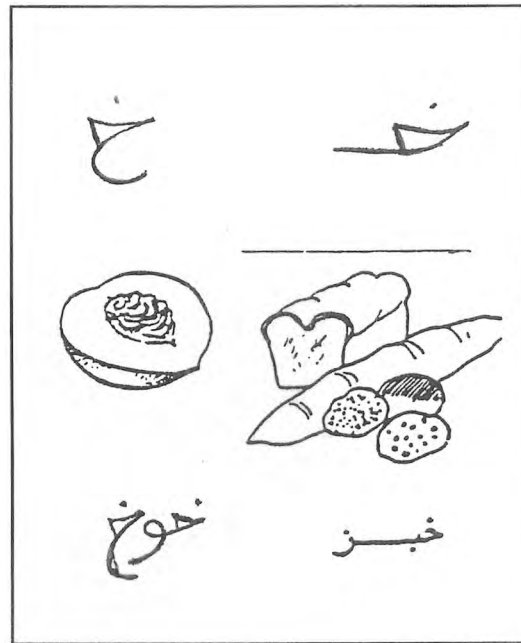
Alfabetiseren is voor deze leerlingen de basis van hun scholing in Nederland. Voor ons was de rode draad van het eerste gedeelte van deze cursus ook het teruggaan naar de basis: wat moeten leerlingen al kennen en kunnen als ze een klas binnenkomen. Een heel pakket aan schoolse vaardigheden en leervoorwaarden dat zo gemakkelijk bekend verondersteld wordt, is voor deze leerlingen extra belangrijk. Daar werd uitvoerig

aandacht aan besteed. Analfabeten les geven is niet alleen onderwijs in spreken, luisteren, lezen en schrijven, maar vooral ook aandacht besteden aan leervoorwaarden en schoolse vaardigheden. Dat werd ons weer eens goed duidelijk toen de docente ons een blad met onbegrijpelijke Arabische tekens voorlegde en wij merkten hoeveel verschillende dingen je moet kunnen en weten om daar chocola van te maken (zie de illustratie). Met goed kijken alleen kom je er niet, en als de docent bij wijze van spreken alleen in het Arabisch had uitgelegd wat de bedoeling was, dan hadden we waarschijnlijk ook uiterst gefrustreerd zitten luisteren. Toch is dat ongeveer de situatie van veel analfabete leerlingen in de groep. Het maakte ook zeer helder dat er vanuit andere culturen met heel andere ogen naar ons 'overduidelijk' materiaal gekeken wordt. Wat voor ons vanzelfsprekend is (waar let je op, hoe gebruik je een schrift, van links naar rechts en van boven naar beneden) is allemaal nieuw voor de leerlingen. Leerlingen weten in het begin ook niet waar ze precies op moeten letten. Alles wat je als docent schrijft, zegt of doet kan een leerling als een belangrijk aanknopingspunt opvatten. Soms ten onrechte, dus je moet alert zijn en kritisch naar je eigen manier van lesgeven kijken.

Praktijkgericht

De derde en vierde bijeenkomst werden dicht bij de bron gehouden, in het lokaal van de alfabetiseringsklas van de scholengemeenschap Nieuw Rotterdam in de Borgerstraat. Zeer praktijkgericht dus, en ook dat vond ik een plezierig punt van deze cursus.

Daar is al het materiaal voorhanden van de methodes waarmee gewerkt wordt in de alfabetiseringsgroep: "Lezen doe je overal" en de schrijfmethode "Mijn eigen handschrift". We kregen inzicht in hoe de methode is opgezet, we bekeken uitvoerig het materiaal dat er bij hoort, maar kregen ook informatie over de manier van werken in niveaugroepen en de manier waarop gerapporteerd wordt over vorderingen van de leerlingen wordt uitvoerig bekeken. In het vorige nummer van Alfa-nieuws werd al bericht over die wijze van rapporteren. Voor docente Els was het hard werken om zo'n groepje enthousiaste nascholers bij de les te houden.

Onze eigen ervaren docent Cathy Berg kon aan de hand van materiaal van leerlingen duidelijke voorbeelden laten zien. Het ziet er allemaal fantastisch uit: het materiaal zelf, maar ook de manier waarop er mee gewerkt wordt. Direct toepasbaar, uitgetest in de praktijk en goed uitgewerkt: de methode, de lesopzet, het werken in niveaugroepen, de uitwerking van de les, het volgen en toetsen van de leerlingen, de overdracht naar collegadocenten die samenwerken in een klas, een ervaren en ingewerkte klasse-assistente.... Wat wil je nog meer? Ook de samenstelling van de cursistengroep voor de nascholingscursus is op de praktijk afgestemd: ervaringsdeskundigen (zowel docenten als klasseassistenten) en 'nieuwe' mensen die met deze klassen willen gaan werken. Daarbij is ook rekening gehouden met reservedocenten, zodat deze gespecialiseerde aanpak voortgezet kan worden als er iemand om welke reden dan ook uitvalt. Het is duidelijk dat alles goed doordacht is om tot een verantwoorde manier van lesgeven te komen.

Het enige waar het mij nu nog aan ontbreekt, is het daadwerkelijk werken in de klas. Dat gaan we in het nieuwe schooljaar vol enthousiasme doen.

Op diverse plaatsen in Nederland kunnen hogescholen cursussen op maat organiseren ten behoeve van alfabetiseringsdocenten.